

Σχέδιο νόμου «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαΐου 2014 σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους-μέλους»

Άρθρο 1 (άρθρα 1, 3 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Αντικείμενο

1. Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαΐου 2014 σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών τα οποία έχουν χαρακτηριστεί ή οριστεί από κράτος μέλος ως εθνικός θησαυρός και έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος του εν λόγω κράτους-μέλους.

2. Με τις διατάξεις του παρόντος ρυθμίζονται η διαδικασία και οι όροι σύμφωνα με τους οποίους επιστρέφονται τα πολιτιστικά αγαθά που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους μέλους.

Άρθρο 2 (άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) «πολιτιστικό αγαθό»: ένα αγαθό το οποίο, πριν ή μετά την παράνομη απομάκρυνσή του από το έδαφος κράτους-μέλους, έχει χαρακτηριστεί ή οριστεί από κράτος μέλος ως «εθνικός θησαυρός καλλιτεχνικής, ιστορικής ή αρχαιολογικής αξίας» κατ' εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας ή των εθνικών διοικητικών διαδικασιών κατά την έννοια του άρθρου 36 ΣΛΕΕ
- 2) «παράνομα απομακρυνθέν από το έδαφος κράτους μέλους»:
  - α) απομακρυνθέν από το έδαφος κράτους-μέλους κατά παράβαση των κανόνων του σχετικά με την προστασία των εθνικών θησαυρών ή κατά παράβαση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 116/2009, ή
  - β) μη επιστραφέν μετά την παρέλευση της προθεσμίας για νόμιμη προσωρινή απομάκρυνση ή κατά παράβαση ενός από τους άλλους όρους της προσωρινής αυτής απομάκρυνσης
- 3) «αιτούν κράτος-μέλος»: το κράτος-μέλος από το έδαφος του οποίου έχει απομακρυνθεί παράνομα το πολιτιστικό αγαθό
- 4) «κράτος-μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση»: το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το πολιτιστικό αγαθό που έχει απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος άλλου κράτους-μέλους

- 5) «επιστροφή»: η υλική επαναφορά του πολιτιστικού αγαθού στο έδαφος του αιτούντος κράτους-μέλους
- 6) «νομέας»: το πρόσωπο που έχει τη φυσική εξουσία επί του πολιτιστικού αγαθού για ίδιο λογαριασμό
- 7) «κάτοχος»: το πρόσωπο που έχει τη φυσική εξουσία επί του πολιτιστικού αγαθού για λογαριασμό τρίτου
- 8) «δημόσιες συλλογές»: οι συλλογές, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως δημόσιες, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους, του οποίου αποτελούν ιδιοκτησία, ή αποτελούν ιδιοκτησία τοπικής/περιφερειακής αρχής του εν λόγω κράτους μέλους ή οργανισμού εδρεύοντος στην επικράτεια του εν λόγω κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι ο οργανισμός αποτελεί ιδιοκτησία του εν λόγω κράτους μέλους ή τοπικής ή περιφερειακής αρχής ή χρηματοδοτείται σε σημαντικό βαθμό από το εν λόγω κράτος μέλος ή από τοπική/περιφερειακή αρχή.

Άρθρο 3 (άρθρα 14, 15 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Πεδίο Εφαρμογής

1. Το σύστημα προστασίας του παρόντος νόμου εφαρμόζεται στις αιτήσεις επιστροφής πολιτιστικών αγαθών που απομακρύνθηκαν παράνομα από το έδαφος άλλων κρατών-μελών και πριν την 1^η Ιανουαρίου 1993.

Άρθρο 4 (άρθρα 4, 5, 17 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Αρμόδια Κεντρική Αρχή

Αρμόδια κεντρική αρχή του ελληνικού κράτους για την εφαρμογή του παρόντος νόμου ορίζεται το Τμήμα Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών της Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, το οποίο έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- 1) κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους αναζητά το συγκεκριμένο πολιτιστικό αγαθό που έχει απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφός του, καθώς επίσης την ταυτότητα του νομέα ή και του κατόχου του. Η αίτηση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει κάθε πληροφορία χρήσιμη προς διευκόλυνση της έρευνας σχετικά, ιδίως, με το πού βρίσκεται πράγματι ή εικάζεται ότι βρίσκεται το πολιτιστικό αγαθό.
- 2) απευθύνει κοινοποίηση στα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη σε περίπτωση ανακάλυψης πολιτιστικού αγαθού στην ελληνική επικράτεια, εάν ευλόγως μπορεί να συναχθεί ότι το εν λόγω αγαθό απομακρύνθηκε παράνομα από το έδαφος άλλου κράτους μέλους,
- 3) διευκολύνει τις αρμόδιες αρχές του αιτούντος κράτους μέλους να εξακριβώσουν αν το εν λόγω αγαθό αποτελεί πολιτιστικό αγαθό, υπό τον όρο ότι η εξακρίβωση πραγματοποιείται εντός έξι μηνών από την κοινοποίηση στο

ενδιαφερόμενο κράτος μέλος που προβλέπεται στο στοιχείο 2 του παρόντος άρθρου. Εάν η εξακρίβωση δεν γίνει εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τα σημεία 4 και 5 του παρόντος άρθρου δεν τυγχάνουν εφαρμογής.

- 4) λαμβάνει, αν χρειαστεί, και σε συνεργασία με το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος, τα αναγκαία μέτρα για την υλική συντήρηση του πολιτιστικού αγαθού
- 5) εμποδίζει με τα αναγκαία ασφαλιστικά μέτρα, κάθε πράξη με την οποία το πολιτιστικό αγαθό διαφεύγει από τη διαδικασία επιστροφής
- 6) μεσολαβεί μεταξύ του νομέα ή/και κατόχου και του αιτούντος κράτους-μέλους για την επιστροφή του πολιτιστικού αγαθού. Το θέμα της επιστροφής είναι δυνατόν με την επιφύλαξη του άρθρου 4, να υποβληθεί στην κρίση διαιτητικής επιτροπής εάν το αιτούν κράτος-μέλος και ο νομέας ή ο κάτοχος δώσουν τη ρητή συγκατάθεσή τους. Η Επιτροπή αποτελείται από το νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού ή άλλο νομικό σύμβουλο, υποδεικνυόμενο από τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ως πρόεδρο και από δύο διαιτητές εκ των οποίων ο ένας υποδεικνύεται από το αιτούν κράτος-μέλος και ο άλλος από το νομέα ή κάτοχο και λειτουργεί σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες περί διαιτησίας διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Τα έξοδα της διαιτησίας και η αμοιβή του προέδρου, των διαιτητών και του γραμματέα ορίζονται με απόφαση της Επιτροπής, προκαταβάλλονται δε από το επισπεύδον μέρος και επιβάλλονται εν όλω ή εν μέρει τελικώς στο ηττώμενο μέρος.
- 7) απευθύνει αίτηση προς τα κράτη-μέλη αναζητώντας το συγκεκριμένο πολιτιστικό αγαθό που έχει απομακρυνθεί παράνομα από το ελληνικό έδαφος, καθώς επίσης την ταυτότητα του νομέα ή/και του κατόχου του.
- 8) διευκολύνει το κράτος μέλος το οποίο γνωστοποίησε στις ελληνικές αρχές την ύπαρξη στο έδαφός του πολιτιστικού αγαθού που έχει απομακρυνθεί παράνομα από το ελληνικό έδαφος, να εξακριβώσει εάν το εν λόγω αγαθό αποτελεί πολιτιστικό αγαθό που υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου.
- 9) Προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την άσκηση αγωγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του κράτους-μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το πολιτιστικό αγαθό που έχει παράνομα απομακρυνθεί από το ελληνικό έδαφος κατά του νομέα και ελλείψει νομέα κατά του κατόχου, με αίτημα την επιστροφή του πολιτιστικού αγαθού που έχει απομακρυνθεί παράνομα από το ελληνικό έδαφος.
- 10) υποβάλλει στην Επιτροπή έως τις 18 Δεκεμβρίου 2020 και στη συνέχεια κάθε πέντε έτη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ.

Άρθρο 5 (άρθρα 6, 16 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Δικαστική Προστασία

1. Κάθε κράτος-μέλος μπορεί με αγωγή του κατά του νομέα, ή, αν δεν υπάρχει νομέας, κατά του κατόχου, να ζητήσει την επιστροφή του πολιτιστικού αγαθού που έχει

απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφός του. Στο δικόγραφο της αγωγής αυτής ή σε ιδιαίτερα έγγραφα που επισυνάπτονται σε αυτό πρέπει επί ποινή απαράδεκτου: α) να περιγράφεται το πολιτιστικό αγαθό και β) να διαλαμβάνεται βεβαίωση των αρμοδίων αρχών του αιτούντος κράτους ότι αυτό αποτελεί πολιτιστικό αγαθό και ότι απομακρύνθηκε παράνομα από το έδαφός του. Η αγωγή αυτή υπάγεται στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου που δικάζει κατά την τακτική διαδικασία.

2. Το αιτούν κράτος-μέλος μπορεί ακόμη να ζητήσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά του νομέα ή του κατόχου. Ιδίως μπορεί να ζητήσει την απαγόρευση πράξεων νομής ή κατοχής, ή και την επιδίκαση σε αυτό της νομής του πολιτιστικού αγαθού. Στην τελευταία περίπτωση εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 733 και 734 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

3. Ο παρών νόμος δεν θίγει τη δυνατότητα άσκησης, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, αγωγών και ποινικών διώξεων εκ μέρους της Ελλάδας ή και του κυρίου του κλαπέντος πολιτιστικού αγαθού.

Άρθρο 6 (άρθρο 7 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις επιστροφές πολιτιστικών αγαθών

1. Η αρμόδια ελληνική κεντρική αρχή, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 4 του παρόντος νόμου, ενημερώνει αμελλητί την κεντρική αρχή του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δικαστικής προστασίας ότι ασκήθηκε αγωγή της Ελληνικής Κυβέρνησης για την επιστροφή πολιτιστικού αγαθού. Η ίδια αρχή ενημερώνει αμελλητί τις κεντρικές αρχές των λοιπών κρατών-μελών όταν της γνωστοποιείται ότι έχει ασκηθεί αγωγή με αντικείμενο την επιστροφή παρανόμως διακινήθεντος πολιτιστικού αγαθού ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων.

2. Κάθε ανταλλαγή πληροφοριών πραγματοποιείται μέσω της μονάδας του συστήματος πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά, η οποία θεσπίστηκε με τον Κανονισμό ΕΕ αριθ. 1024/2012 (Internal Market Information, στο εξής "IMI") σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα της αρμόδιας κεντρικής αρχής να προσφεύγει σε άλλους τρόπους ενημέρωσης πλην του «IMI».

3. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, μετά από σχετική εισήγηση της Κεντρικής Αρχής του άρθρου 4, είναι δυνατόν να επιτραπεί η πρόσβαση άλλων υπηρεσιών στο «IMI» για τους σκοπούς του παρόντος νόμου.

Άρθρο 7 (άρθρο 8 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Παραγραφή

1. Το δικαίωμα άσκησης της αγωγής του άρθρου 5 για την επιστροφή πολιτιστικού αγαθού παραγράφεται μετά την παρέλευση τριών (3) ετών από την ημερομηνία κατά την οποία η αρμόδια κεντρική αρχή του αιτούντος κράτους μέλους έλαβε γνώση του τόπου όπου βρισκόταν το πολιτιστικό αγαθό και της ταυτότητας του νομέα ή του κατόχου του.

2. Το ως άνω δικαίωμα άσκησης της αγωγής παραγράφεται σε κάθε περίπτωση μετά την παρέλευση τριάντα (30) ετών από την ημερομηνία κατά την οποία το πολιτιστικό αγαθό απομακρύνθηκε παράνομα από το έδαφος του αιτούντος κράτους-μέλους. Αν όμως το αγαθό αποτελεί τμήμα δημόσιας συλλογής, όπως ορίζεται στο στοιχείο 8 του άρθρου 2 του παρόντος, ή εκκλησιαστικό αγαθό και υπόκειται σε ειδικό σύστημα προστασίας στα κράτη μέλη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η αγωγή για επιστροφή παραγράφεται μετά από παρέλευση εβδομήντα πέντε (75) ετών, εκτός αν υπάρχουν διμερείς συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών που ορίζουν προθεσμία μεγαλύτερη των εβδομήντα πέντε (75) ετών, ή εάν πρόκειται για κράτη μέλη, όπου η αγωγή είναι απαράγραπτη.

3. Η αγωγή για επιστροφή δε γίνεται δεκτή εάν η απομάκρυνση του πολιτιστικού αγαθού από το έδαφος του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αγωγή δεν είναι πλέον παράνομη κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής.

Άρθρο 8 (άρθρα 9, 10, 11, 12 της Οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Περιεχόμενο δικαστικής απόφασης- Δαπάνες εκτέλεσης

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, η επιστροφή πολιτιστικού αγαθού διατάσσεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο εάν αποδειχθεί ότι αυτό εμπίπτει στην έννοια του πολιτιστικού αγαθού του άρθρου 2 στοιχείο 1 του παρόντος νόμου και ότι απομακρύνθηκε παράνομα από το έδαφος του αιτούντος κράτους-μέλους.

2. Εφόσον διαταχθεί η επιστροφή του πολιτιστικού αγαθού, το Μονομελές Πρωτοδικείο ορίζει εύλογη αποζημίωση υπέρ του νομέα, ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις, με την προϋπόθεση ότι ο νομέας αποδεικνύει ότι αυτός επέδειξε τη δέουσα επιμέλεια και προσοχή κατά την απόκτηση του αγαθού. Για να εξακριβωθεί αν ο νομέας επέδειξε τη δέουσα επιμέλεια και προσοχή, λαμβάνονται υπόψη όλες οι συνθήκες απόκτησης και ιδίως η τεκμηρίωση σχετικά με την προέλευση του αγαθού, οι άδειες εξαγωγής που απαιτούνται δυνάμει του δικαίου του αιτούντος κράτους μέλους, ο χαρακτήρας των μερών, το καταβληθέν ποσό, η εξέταση από το νομέα κάθε προσβάσιμου μητρώου για τα κλαπέντα πολιτιστικά αγαθά και κάθε άλλη πληροφορία που θα μπορούσε λογικά να είχε αποκτήσει, και οποιαδήποτε άλλη ενέργεια στην οποία θα είχε προβεί ένα λογικό άτομο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες.

3. Σε περίπτωση δωρεάς ή κληρονομικής διαδοχής, ο νομέας δεν μπορεί να τύχει ευνοϊκότερης μεταχείρισης από την επιφυλασσόμενη στο πρόσωπο εκείνο από το οποίο απέκτησε το αγαθό.

4. Το αιτούν κράτος-μέλος υποχρεούται να καταβάλει την εν λόγω αποζημίωση ως προϋπόθεση για την επιστροφή του αγαθού.

5. Οι δαπάνες που προκύπτουν από την εκτέλεση της απόφασης που διατάσσει την επιστροφή του πολιτιστικού αγαθού, καθώς και το κόστος των μέτρων για την υλική συντήρηση του πολιτιστικού αγαθού που αναφέρονται στο άρθρο 4 παρ. 4 του παρόντος βαρύνουν το αιτούν κράτος-μέλος.

6. Η καταβολή της εύλογης αποζημίωσης της παραγράφου 2 και των δαπανών της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου δε θίγουν το δικαίωμα του αιτούντος κράτους-μέλους να αξιώσει την απόδοση των ποσών αυτών από τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για την παράνομη απομάκρυνση του πολιτιστικού αγαθού από το έδαφός του.

Άρθρο 9 (άρθρο 13 της οδηγίας 2014/60/ΕΕ)

Κυριότητα επί του πολιτιστικού αγαθού μετά την επιστροφή του

1. Η κυριότητα επί του πολιτιστικού αγαθού μετά την επιστροφή του διέπεται από το δίκαιο του αιτούντος κράτους-μέλους.

2. Ο κύριος του επιστραφέντος αγαθού οφείλει να καταβάλει στο δημόσιο τις δαπάνες ή τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε το δημόσιο, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης που τυχόν καταβλήθηκε στον καλόπιστο νομέα.

Άρθρο 10 (άρθρα 19, 20 οδηγίας)

Καταργούμενες διατάξεις

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργούνται οι διατάξεις του ΠΔ 133/1998 και του ΠΔ 67/2003.

2. Τυχόν νομοθετικές, κανονιστικές, διοικητικές ή άλλες αναφορές στο ΠΔ 133/1998, στο ΠΔ 67/2003 και στην οδηγία 93/7/ΕΟΚ λογίζονται ως αναφορές στον παρόντα νόμο και στην οδηγία 2014/60/ΕΕ.

Άρθρο 11

Έναρξη ισχύος νόμου

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 27-10-2015

Ο Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας

και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Αριστείδης Μπαλτάς

Νικόλαος Παρασκευόπουλος